

Hoogheemraadschap van
Rijnland

Nota Waterveiligheid

Nota van beantwoording

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Doel van de nota van beantwoording	3
1.2	Leeswijzer	3
2	Veiligheidsregio Kennemerland	4
2.1	Zienswijze	4
2.2	Reactie Rijnland	6
2.3	Aanpassingen	7
3	Gemeente Amsterdam (samen met Waternet)	8
3.1	Zienswijze	8
3.2	Reactie Rijnland	11
3.3	Aanpassingen	12
4	Gezamenlijke reactie provincie Noord-Holland en provincie Zuid-Holland	13
4.1	Zienswijze	13
4.2	Reactie Rijnland	13
4.3	Aanpassingen	14

1 Inleiding

1.1 Doel van de nota van beantwoording

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden (D&H) van het hoogheemraadschap van Rijnland heeft op 26 oktober 2021 de ontwerp nota waterveiligheid vastgesteld en de verenigde vergadering heeft de nota op 24 november 2021 vrijgegeven. De ontwerp nota waterveiligheid heeft vervolgens van 3 december 2021 tot met 28 januari 2022 ter inzage gelegen.

1.2 Leeswijzer

- Elke zienswijze, inclusief de Rijnlandse reactie, is in een apart hoofdstuk weergegeven;
- De zienswijzen zijn woordelijk overgenomen, inclusief eventuele taalfouten;
- Concrete verwijzingen naar namen en adressen zijn afgedekt;
- In de paragraaf "Reactie Rijnland" is de inhoudelijke reactie weergegeven op de ingediende zienswijze;
- In de paragraaf "Aanpassingen" zijn de aanpassingen weergegeven in de nota waterveiligheid naar aanleiding van de zienswijze.

2 Veiligheidsregio Kennemerland

2.1 Zienswijze

1. Aanleiding

De Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) heeft met aandacht kennis genomen van de ontwerpnota Waterveiligheid en onderschrijft het belang van goed werkende waterkeringen om de kans op overstromingen te verminderen en de gevolgen hiervan te beperken. De nota beschrijft de nieuwe visie en doelstellingen voor waterveiligheid voor de periode van 2021-2027. Met de nieuwe visie, doelstellingen en acties speelt Rijnland in op de huidige en toekomstige (maatschappelijke) ontwikkelingen, zoals klimaatverandering en energietransitie. We waarderen het dat er aandacht is besteed aan waterveiligheid in relatie tot klimaatverandering, een goede ruimtelijke inrichting, duurzaamheid, waterkwaliteit, biodiversiteit en energietransitie.

2. Reactie van de VRK/Veiligheidsbureau vanuit het perspectief van crisisbeheersing

Crisisbeheersing

Binnen de Veiligheidsregio Kennemerland, richt het VRK/Veiligheidsbureau zich op crisisbeheersing en daarmee onder andere ook op overstromingen en extreme clusterbuien.

Bekeken vanuit het concept meerlaagse veiligheid is het op orde hebben van de waterkeringen (laag 1), de kansen in de ruimtelijke ordening en het klimaat adaptief bouwen (laag 2) en het op orde hebben van de crisisbeheersing (laag 3) noodzakelijk. Deze volgorde vinden wij dan ook terug in uw ontwerpnota, waar aandacht is voor de lagen 1 en 2 en u deze toekomstbestendig heeft inricht. De crisisbeheersing wordt gezamenlijk vorm gegeven in het Samenwerkingsverband Crisisbeheersing Overstromingen Randstad (SCOR).

Regionaal risicoprofiel

Op dit moment actualiseren wij ons Regionaal Risicoprofiel, dat wij op 1 januari 2023 zullen presenteren. De door u opgesomde (maatschappelijke) ontwikkelingen in de ontwerpnota zijn door uw medewerker bij de inventarisatie van het risicoprofiel aangedragen en zullen daarmee ook verwerkt worden.

3. Reactie van de VRK/Brandweer vanuit het perspectief van ruimtelijke ordening en klimaatadaptatie in relatie tot fysieke veiligheid

Digitalisering en beschikbaar maken van data

In de nota staat dat Rijnland een digitaliseringsslag gaat maken, data beschikbaar maakt voor andere partijen en het gebruik van 1 format door alle waterschappen wil realiseren in 2030. De VRK staat positief tegenover deze ontwikkelingen, want voor de brandveiligheid en crisisbeheersing is het belangrijk om inzicht te hebben in actuele staat en bereikbaarheid van de keringen en eventuele bluswaterinnepunten langs watergangen. Door inzicht in actuele waterdieptes en bereikbaarheid kan de brandweer bepalen waar ze eventueel bluswater kan innemen. De VRK zou ook graag inzicht hebben in de actuele waterdieptes van watergangen i.v.m. met mogelijkheid om bluswater uit een watergang te halen. Een gegarandeerde waterdiepte van minimaal 1 meter is wenselijk om te voorkomen dat de brandweer blubber opzuigt.

Ruimtelijke ordening en risicobeheersing

In de nota staat dat Rijnland tijdig met diverse overheden en andere partijen wil overleggen over ruimtelijke ontwikkelingen. Ook de VRK wil graag participeren in dergelijke overleggen, om te adviseren vanuit het perspectief van een veilige en gezonde leefomgeving.

Daarnaast beschrijft de nota dat het niet wenselijk is dat woningen en economische waarde worden toegevoegd in overstromingsgevoelige gebieden, zoals de diepe delen van polders, omdat hierdoor de norm voor de waterkeringen mogelijk verhoogd wordt en keringen dien ten gevolge extra versterkt moeten worden. Toevoegen van woningen, vitale infrastructuur, ziekenhuizen, verzorgingstehuizen en bedrijven in overstromingsgevoelige gebieden, betekent een grotere kans op meer slachtoffers en meer schade bij overstromingen of extreme wateroverlast. Ook kan uitval van extra toegevoegde vitale en kwetsbare infrastructuur in risicogebieden leiden tot langdurige problemen in aangrenzende delen van de regio. Toename van risico's kan leiden tot een grotere capaciteitsvraag dan waar de VRK nu op voorbereid is en betekent ook mogelijk een toename van de kosten voor de risico- en crisisbeheersing. De VRK onderschrijft dan ook de stelling dat het onwenselijk is om economische waarde toe te voegen in de gebieden die een verhoogd risico lopen op overstroming of extreme wateroverlast met als gevolg meer potentiële slachtoffers en schade.

Bereikbaarheid voor de hulpdiensten en bluswatervoorzieningen

In de nota staat dat, vanwege de klimaatverandering, de verwachting is dat keringen eens in de 20 jaar tot eens in de 10 jaar versterkt zullen moeten worden. Het verbreden en verhogen van keringen heeft mogelijk gevolgen voor de bereikbaarheid voor de hulpdiensten van het dijklichaam en het omliggende gebied. De VRK denkt graag mee over een goede bereikbaarheid voor de hulpdiensten, voorafgaand, tijdens en na werkzaamheden aan keringen.

Bluswatervoorzieningen en versterken van keringen

Werkzaamheden aan keringen langs boezemwateren en andere watergangen bieden kansen om op strategische punten bluswatervoorzieningen te maken, die door de brandweer gebruikt kunnen worden voor het innemen van bluswater uit de watergang. Deze bluswatervoorzieningen zijn belangrijk, aangezien de VRK/Brandweer sinds januari 2022 gebruik maakt van watertankwagens om bluswater ter plaatse te brengen en niet meer van brandkranen op het drinkwaterleidingnet van PWN. Voor het blussen van grote branden is de VRK nu afhankelijker geworden van bereikbaar open water van goede kwaliteit om watertankwagens en tankautosputten mee te vullen. Boezemwater kan een goede bron zijn om bluswater uit op te pompen, mits de kering langs de boezem voorzien is van een opstelplaats die geschikt is voor brandweervoertuigen en er sprake is van voldoende water met een gegarandeerde waterdiepte van minimaal 1 meter.

Ecologische oevers en bluswatervoorzieningen

In de nota staat dat er meer ruimte wordt gegeven aan ecologische oevers om de waterkwaliteit en biodiversiteit te verbeteren. Dit onderschrijven we, met de volgende toevoeging: ecologische oevers zijn vaak niet geschikt voor de brandweer om water in te kunnen nemen, omdat de rietkragen en slappe en/of brede oevers de toegang tot het water voor de brandweer belemmeren. Het is daarom wenselijk dat op strategische punten bluswaterinnamepunten behouden blijven en/of gemaakt worden. Deze innamepunten kunnen eventueel multifunctioneel gebruikt worden door verschillende actoren, bijvoorbeeld voor waterinname ten behoeve van droogtebestrijding in de natuur en landbouw, of voor het koelen van infrastructuur, zoals bruggen.

Versterking en onderhoud van keringen en de gevaren van de Japanse duizendknoop

Er staat in de nota nog niets over de gevaren van de Japanse duizendknoop voor de sterkte van de keringen. Het lijkt ons wenselijk dat er in de nota Waterveiligheid aandacht wordt besteed aan de gevaren van de Japanse duizendknoop en aan het bestrijden ervan. Deze invasieve exoot is gesignaleerd in dijklichamen die in beheer zijn van Rijnland, bijvoorbeeld in de ringdijk rond de Haarlemmermeerpolder. In het 'factsheet Japanse duizendknoop' op de site van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) staat o.a. het volgende: "door het wegconcurreren van de (gras)vegetatie op dijken, oevers en andere taluds kan Japanse duizendknoop de stabiliteit daarvan ondermijnen. De Japanse duizendknoop kan grote schade veroorzaken aan funderingen, verhardingen, infrastructuur, rioleringen en drainagebuizen. De top van de wortelstok is opmerkelijk zacht en flexibel en in staat om langs obstakels en door al bestaande scheuren en naden in asfalt, beton of metselwerk te groeien. Maaien langs waterwegen vraagt extra zorg. Hierbij moet voorkomen worden dat stengeldelen in het water terechtkomen en zich zo verder kunnen verspreiden" (Bron: [Japanse duizendknoop | Risicobeoordeling | NVWA](#), geraadpleegd 24-01-2022). Aandacht voor de Japanse duizendknoop is lijkt ons wenselijk voor de waterveiligheid.

4. Tot slot

Waterveiligheidsbeleid, volksgezondheid en klimaatverandering hebben ook een relatie met elkaar. Om de gezondheidsrisico's te beperken en kansen te benutten, onderzoekt het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) wat het effect is van klimaatverandering en klimaatadaptatiemaatregelen op water en gezondheid in Nederland en daarbuiten. Vanuit het perspectief infectieziektebestrijding is het bijvoorbeeld belangrijk dat er langs keringen, watergangen en overstromingsgebieden geen (tijdelijke)broedplaatsen van stilstaand water ontstaan voor muggen die infectieziekten kunnen overbrengen, zoals het westnijlvirus (Bron: [Westnijlvirus In Nederland: Aanpak Integraal Vectormanagement \(rivm.nl\)](#), geraadpleegd 24-01-2022). De VRK/ GGD kan Rijnland hierover adviseren.

De VRK blijft graag betrokken bij de verdere beleidsvorming en uitvoering van programma's en projecten. Voor nadere vragen en opmerkingen kunt u contact opnemen met de opstellers van dit advies.

2.2 Reactie Rijnland

Dank voor uw uitgesproken waardering voor onze aandacht voor waterveiligheid in relatie tot klimaatverandering, een goede ruimtelijke inrichting, duurzaamheid, waterkwaliteit, biodiversiteit en energietransitie.

Reactie van de VRK/Veiligheidsbureau vanuit het perspectief van crisisbeheersing:

Crisisbeheersing en Regionaal risicoprofiel

Wij onderschrijven het belang van de drie lagen in de meerlaagseveiligheid en daarmee de nauwe en intensieve samenwerking tussen de veiligheidsregio en het

hoogheemraadschap in de crisisbeheersing. We kijken uit naar de presentatie van uw Regionaal Risicoprofiel en de toekomstige samenwerking die hieruit volgt.

Reactie van de VRK/Brandweer vanuit het perspectief van ruimtelijke ordening en klimaatadaptatie in relatie tot fysieke veiligheid

Digitalisering en beschikbaar maken van data

De informatie over de watergangen, zoals actuele waterdieptes, is geen onderdeel van de nota waterveiligheid. Dit valt onder een andere taak van Rijnland, namelijk waterkwantiteit. Via de legger oppervlaktewater zijn de gegevens over de watergangen beschikbaar.

Ruimtelijke ordening en risicobeheersing

U onderschrijft hiermee dat u het onwenselijk vindt om economische waarde toe te voegen aan gebieden die verhoogd risico lopen bij een overstroming en wateroverlast. We willen dat wanneer de economische waarde toeneemt, door bijvoorbeeld woningen of datacentra, waterveiligheid goed in overweging wordt genomen. Door de toename in waarde wordt het risico vergroot. Maar dit kunnen we verkleinen door maatregelen te nemen, zoals preventieve maatregelen door de dijken te versterken. Maar ook adaptieve maatregelen kunnen het risico verkleinen.

Ook op dit onderwerp kunnen VRK en Rijnland samen optrekken. We kunnen als Rijnland niet overal aan tafel zitten. Door op dit onderwerp als partners op te trekken, is het mogelijk waterveiligheid beter te vertegenwoordigen binnen de ruimtelijk ordening.

Bereikbaarheid voor de hulpdiensten en versterken van keringen

Graag delen we met u onze plannen voor het versterken van dijken, zodat u adequaat en op tijd maatregelen kunt treffen om de bereikbaarheid van VKR te behouden.

Bluswatervoorzieningen

Voor de bluswatervoorzieningen verwijs ik u net als in de beantwoording op de eerste vraag naar het onderwerp waterkwantiteit van Rijnland. Dit is geen onderdeel van de nota waterveiligheid, maar we willen dit onderwerp wel graag met u verkennen en kijken waar en wat de mogelijkheden zijn.

Ecologische oevers en bluswatervoorzieningen

Het aanleggen van de natuurvriendelijke oevers wordt vaak gedaan bij het versterken van een kering. Bij het delen van onze versterkingsplannen met de VRK is het verstandig om met elkaar te bespreken wat de consequenties zijn voor de VRK. We stellen voor dat we hier in gesprek over gaan.

Versterking en onderhoud van keringen en de gevaren van de Japanse duizendknoop

De Japanse duizendknoop kan inderdaad een gevaar vormen voor waterkeringen. In de nota waterveiligheid is deze niet expliciet opgenomen. We zullen dit opnemen in ons groen beleid waar ook het bomenbeleid onder komt te vallen.

2.3 Aanpassingen

Nieuwe paragraaf: groen beleid, waar het bomenbeleid en beleid voor de Japanse duizendknoop wordt opgenomen. Ook in hoofdstuk 7 zullen we het groenbeleid opnemen als actie om in de komende jaren uit te werken.

3 Gemeente Amsterdam (samen met Waternet)

3.1 Zienswijze

Graag willen wij van de gelegenheid gebruik maken hierop een reactie te geven. Door de korte reactietijd is dit nog een ambtelijke zienswijze, gevoed door Waternet en een aantal beleidsadviseurs die vanuit een aantal beleidsthema's vanuit de gemeente direct betrekking hebben op de thema's in uw beleidsnota over Waterveiligheid.

In deze zienswijze willen wij graag in gesprek gaan over een aantal thema's die betrekking hebben op het grondgebied van de gemeente Amsterdam. Wij hebben begrepen dat over een aantal beleidsthema's (zoals bomen op dijken) nog een evaluatie van het beleid nodig is en nader onderzoek (gevolgen klimaat). Ook geeft u aan het van belang te vinden dat het Hoogheemraadschap en gemeente ieder vanuit zijn eigen rol bij het opstellen en uitwerken van beleid samenwerken.

In deze zienswijze benadrukken wij de punten die voor de gemeente van belang zijn. Voor onderstaande punten willen wij graag in de gelegenheid worden gesteld over onze zienswijzen met u van gedachten wisselen

1. Algemeen

De nota lijkt vooral te zijn geschreven vanuit de waterschapsrol. Hierdoor wordt een bredere visie op waterveiligheid gemist. In de nota komt niet duidelijk naar voren wat de relevantie van het te voeren beleid is voor de gemeente. Daarbij beschouwen wij dat een relatief beperkt deel van de gemeente Amsterdam valt onder het grondgebied van Rijnland (o.a. Amsterdamse Bos, Nieuwe Meer, oever van de Oeverlanden, oever van de Ringvaart Haarlemmermeer tot aan een puntje Westpoort.

2. Visie op primaire c- keringen

Om inzicht te krijgen in uw beleid vragen wij u in de nota op te nemen wat de visie van Rijnland is op de toekomst van de voormalige primaire c-keringen langs het Noordzeekanaal? Gemeente en AGV hebben het voornemen om de keringen in de huidige toestand (als zijnde een primaire kering) te handhaven. Dat is ook de regionale overheden gezamenlijk hebben vastgelegd in de Deltastrategie Regio Amsterdam (2014).

3. Invulling geven aan doelstelling waterveiligheid

Een van de drie doelstellingen is (doelstelling 2) *"We maken ons gebied weerbaar met goede ruimtelijke inrichting Samen met onze omgeving zorgen we dat waterveiligheid een onderdeel is van de ruimtelijke inrichting."*

Samen met onze omgeving zorgen we dat waterveiligheid een onderdeel is van de ruimtelijke inrichting.

In de nota wordt hier geen verdere invulling aangegeven (niet op blz 6, niet in 3.2 en ook niet in hoofdstuk 5 met de titel 'We maken ons gebied weerbaar met goede ruimtelijke inrichting'). In deze paragrafen gaat het alleen over de ruimte rond keringen en medegebruik.

De Gemeente Amsterdam draagt graag bij aan de waterveiligheid middels het gevolgbeperking overstromingen, laag 2 en 3 van de meerlaagsveiligheid. De gemeente heeft o.a. een Thematische studie waterveiligheid uitgevoerd (<https://openresearch.amsterdam/nl/page/52111/themastudie-waterveiligheid>). We zouden ook van het waterschap een ruimere opvatting van waterveiligheid verwachten en zijn van mening dat de tweede doelstelling van deze nota onvoldoende is uitgewerkt. Als gemeente werken we graag intensiever samen met de waterschappen, bijvoorbeeld in de MRA, om gevolgbeperking overstromingen en het principe water- en bodemsysteem sturend invulling te geven. Daarbij verwachten we dat dat ook vanuit het waterschapsbeleid ondersteund wordt

4. Bomen op dijken

Amsterdam heeft rond groen en water beleidsmatige ambities, onder andere verwoord in de Groenvisie (2020) en de Watervisie (2016). Zo wordt geprobeerd grote en robuuste gebieden te beschermen als groengebied, waarbij vaak ook goede en samenhangende integratie met water en ecologie wordt gerealiseerd. Daarbij wil Amsterdam graag de waterkeringen meenemen en ook met deze functie beschermen.

Onder andere na de dijkafschuiving in Wilnis (2003) is een discussie op gang gekomen over het al dan niet gewenst zijn van bomen op waterkeringen. Wij constateren dat er op dit punt op diverse plekken in de stad hierover kleinere of grotere verschillen van mening zijn, bij de realisatie van grotere groene projecten en bij (her)ontwikkeling van gebieden.

Amsterdam heeft als inrichter en beheerder van openbare ruimte wel de algemene zorgplicht dat waterkeringen niet ernstig in hun functie worden aangetast.

In de beleidsnota geeft u aan dat het beleid na evaluatie nog verder gaat onderzoeken. Meer onderzoek is van belang over de manier waarop het wortelstelsel van bomen ook verstevigend voor dijken kan werken, waardoor we kunnen werken aan waterveiligheid in samenhang met behoud van bomen en de kwaliteit van het landschap.

Daarbij willen wij graag uw aandacht vragen voor de conclusies in het STOWA rapport 'Bomen op verdroogde Boezemkaden' (zie bijlage). De bomen deskundige van de gemeente Hans Kaljee heeft uit dit rapport geleerd (o.a. bij het voorkomen van de kap van 150 bomen op de dijk van Ringvaart in Watergraafsmeer) dat er bij onderzoek naar de mogelijkheid tot behoud van bomen op dijken te snel wordt gekeken naar 'het theoretisch model van de plantkruit'. Op basis van dit model kan een ontgrondingskuil ontstaan in een waterkerende dijk. Dit theoretisch model sluit echter niet aan hoe wortels groeien in dijken. Wortels groeien in het algemeen zeer oppervlakkig en passen niet in dit model. Dat blijkt als je met een grondradar het bewortelingspatroon in kaart gebracht. Daarbij wordt aangetoond dat het theoretisch model niet klopt. Met daarbij de aantekening dat wortels ook bijdragen aan versteviging van de dijk.

Wij stellen voor dat wij voor Amsterdamse bomen op dijken bij het opstellen van het beleid worden betrokken .

Daarbij hebben wij nog specifieke opmerkingen:

1. Op pagina 27 en 28 gaat het over financiering van behoud of herplant van bomen. U geeft aan dat het meer geld kost om bomen te monitoren en dat de aanvrager (wij dus) de meerkosten zou moeten betalen. Dat vinden we echt een punt dat we ter discussie willen stellen. Het gaat immers om gemeenschapsgeld voor beheer van dijken.
2. In de tekst is er sprake van dat damwanden geplaatst moeten worden als er bomen staan om de dijk te verstevigen en dat u hier vanwege de kosten vanaf wilt. Dat begrijpen we, maar kunnen we niet over andere technische constructies nadenken, die in de toekomst ook gemakkelijk verhoogd kunnen worden.
3. Uit eigen ervaring bij een nieuwbouwproject aan de Zijkanaal I waar je met verschillende dijken te maken hebben, moesten vanwege bodemsanering en dit beleid alle bomen gekapt worden en mogen er dus in de omgeving van deze inmiddels afgewaardeerde waterkering geen nieuwe bomen geplant worden. Dit worden wel heel saaie steense nieuwbouwwijken.

Tenslotte

Deze zienswijze moet nog aan ons bestuur worden voorgelegd. Dit kan ertoe leiden dat de zienswijze op onderdelen wordt aangepast. Wij zullen het bestuurlijk besluit over deze zienswijze en eventuele aanpassingen zo spoedig mogelijk aan u voorleggen.

3.2 Reactie Rijnland

1. Algemeen

De nota waterveiligheid is geschreven met drie hoofddoelen. Het eerste doel is specifiek gericht op de waterschapsrol. De andere twee doelen zijn juist maatschappelijke thema's waar het hoogheemraadschap duidelijk aangeeft te willen optrekken met andere overheden en organisaties, zoals provincies en gemeenten. In de hoofdstukken is aangegeven wat we willen doen om deze thema's op te pakken. De precieze invulling willen wij juist gezamenlijk met onze partners, zoals provincies en gemeenten, oppakken. In hoofdstuk 7 hebben we dit opgenomen als actie voor de komende periode. Binnen Rijnland zijn we hard aan het werk om te kijken hoe we de thema's 'Water als sturend principe' en 'De Blauwe Lens' invulling gaan geven. In het Waterbeheerprogramma (WBP6) wordt hier invulling aan gegeven. Dit gaat breder dan alleen waterveiligheid, dit omtrent alle taken van het waterschap. Hier zullen gemeenten ook bij betrokken worden.

2. Visie op primaire c-keringen

Bij de afwaardering van de voormalige c-keringen naar regionale keringen in 2017 heeft het Noordzeekanaal een nieuwe norm gekregen. Hier is een uitgebreid onderzoek aan vooraf gegaan (*Onderbouwing bij het voorstel om de huidige C-keringen te normeren als regionale waterkeringen*, 14 maart 2016). We hanteren deze keringen aan de hand van die huidige norm. We gaan daar niet kunstmatig boven zitten. We houden wel de huidige situatie in stand zolang de primaire keringen sluizencomplex IJmuiden nog niet op nieuwe Deltahoogte zijn. Mocht er toch een maatschappelijke reden zijn om de huidige hoogte van de dijk te verlagen (bijvoorbeeld in verband met een weg op de dijk) gaan we altijd eerst in overleg. Dit zijn de afspraken die gemaakt zijn met de andere waterschappen en daar zullen we ons dan ook aan houden.

3. Invulling geven aan doelstelling waterveiligheid

In de nota waterveiligheid kaarten we een aantal punten aan waar we de komende tijd mee aan de slag gaan om de tweede doelstelling te bewerkstelligen. In de nota wordt hier wel degelijk invulling aan gegeven. De punten die nog uitgewerkt moeten worden, komen terug in hoofdstuk 7 en in paragraaf 7.1.7 *Samenwerkingsagenda's en ruimtelijke ontwikkeling*. De uitwerking hiervan gaan we in de komende periode oppakken aan de hand van het thema 'Water als sturend principe'. Hier zal het hoogheemraadschap gemeenten nauw bij betrekken. Zie ook de reactie bij het kopje algemeen.

4. Bomen op dijken

In 2024 hebben wij de toetsingsronde voor de regionale keringen afgerond. Hieruit volgt ook een toets van alle bomen op de keringen. Deze informatie willen wij meenemen bij de herziening van het bomenbeleid. We zijn bekend met het STOWA-rapport waar u naar verwijst en dit zal zeker meegenomen worden tijdens de herziening. Het merendeel van de keringen in Amsterdam valt onder AGV. Wij hebben als Rijnland slechts een klein tracé in ons beheer. We willen het bomenbeleid opstellen in samenspraak met

gemeenten en andere belangenorganisatie om een breed gedragen beleid te hebben. En daar horen ook duidelijke afspraken over voor bijkomende, extra financiële gevolgen. We zullen ook uw gemeente hierbij betrekken.

3.3 Aanpassingen

Geen

4 Gezamenlijke reactie provincie Noord-Holland en provincie Zuid-Holland

4.1 Zienswijze

We zijn erg blij met de inhoud en zien geen reden om een officiële zienswijze in te dienen omdat we geen bestuurlijke punten zien waarover we echt van inzicht verschillen. Een aantal punten die we vooraf even willen benoemen die ons erg aanspreken:

- De brede inzet aan instrumenten die jullie als Hoogheemraadschap inzetten om de waterveiligheid van onze bewoners zoveel mogelijk te garanderen
- De nota laat zien dat jullie continu bezig zijn om te verbeteren om vanuit de ambitie van continu inzicht, risico gestuurd werken te implementeren. Dit zie je terug in de vernieuwde aanpak en de inzet van instrumenten en technieken rondom:
 - Data-innovaties
 - Aandacht voor Cyber-Security
 - Gebruik van monitoringstechnieken (satellietbeelden)
 - Ontwikkelen en uitrollen van dashboards, waarin alle info, data en kennis met elkaar verbonden is
- De nota laat zien dat jullie heel bewust zijn van de schaarste ruimte in jullie beheersgebied en dat jullie er alles aan doen om waar het vanuit waterveiligheid mogelijk is ook meervoudig ruimtegebruik toe te staan en zelfs stimuleren met specifieke aandacht voor biodiversiteit.
- De extra ambities omtrent circulariteit en energieneutraal werken, zonder dat daarbij de kerntaak rondom waterveiligheid gevaar loopt.

Specifieke onderwerpen die wij ook in ons provinciaal beleid hebben terugkomen en waar we nav jullie nota graag samen in willen optrekken zijn:

- Het herzien van de aanwijzing en normering van de regionale keringen. Als provincies onderstrepen we jullie analyse dat vanuit diverse ontwikkelingen het noodzakelijk is dit op korte termijn op te pakken aangezien de huidige normen uit 2004 zijn en verouderd gezien de:
 - Enorme ruimtelijke ontwikkelingen de afgelopen 17 jaar hebben plaatsgevonden
 - Nieuwe technische inzichten als het gaat om de overstromingsscenario's en schadeberekeningen
 - Nieuwe inzichten omtrent Klimaatsverandering en bodemdaling
 - Nieuwe inzicht rondom droogte
- Multifunctionele keringen en omgeving. We zouden graag als provincies hierin gezamenlijk kunnen optrekken, mede omdat wij als provincie, naast waterveiligheid ook de kwaliteit van de fysieke leefomgeving behartigen. Er spelen heel veel opgaves in onze provincies, ruimte is schaars en als we dus de ruimte op en rondom de keringen meervoudig zouden kunnen benutten, zou ons dat enorm helpen om ook aan onze andere opgaven te voldoen.
- Uitrollen risico gestuurd waterveiligheidsbeleid. Hoe gaan we hier met elkaar het gesprek aan en wat zou dat betekenen in de rol als beheerder en toezichthouder van de keringen. Wat betekent dit voor de huidige cyclus periodiek Normeren, toetsen en verbeteren? Houden we hier aan vast of gaan we naar een volledig andere manier van werken toe. Wij als provincies kunnen ook voorstellen dat en tussenvorm wenselijk kan zijn. Een gesprek hierover met elkaar is gewenst.
- Zorgplicht regionale keringen. We nemen graag de uitnodiging aan om met jullie in gesprek te gaan hoe wij als toezichthouder met jullie invulling kunnen geven aan de zorgtaak regionale keringen. Er loopt initiatief vanuit ORK en ook een pilot bij HHNK en graag gaan we ook met jullie in gesprek hierover. Dit raakt aan het vorige punt: invullen risico gestuurd waterveiligheidsbeleid.
- Ook een belangrijk onderdeel in jullie nota is, hoe zorgen we dat onze keringen toekomstbestendig zijn, ook als klimaatverandering in een versnelling komt. Ook door de provinciale bestuurders en politiek worden hierover vragen gesteld. Van belang is hoe we die toekomstige ruimte kunnen reserveren? Voldoet de profiel van ruimte nog? Hierover willen we graag in overleg, ook irt tot de actualisatie en de afstemming van de legger met andere waterschappen.
- Gezamenlijke uitwerking Klimaatadaptief bouwen, zoals ~~mooi~~ beschreven op blz 10 onder kopje "Klimaat-adaptief bouwen". Wij als Provincies zetten komende jaren ook in om de ambitie vanuit het deltaprogramma "Elke schop in de grond moet Klimaatbestendig", voor Waterveiligheid uit te werken. Nieuwe ontwikkelingen mogen niet leiden tot extra potentiële schade en slachtoffers. Hoe we dat kunnen waarborgen en verankeren in kennis en beleid, dat is een opgave die we samen moeten oppakken.

4.2 Reactie Rijnland

We zijn blij te horen dat een groot aantal onderwerpen u aanspreekt. De punten die u aankaart zien wij ook als onderwerpen waar we met de provincies in willen optrekken. Dit zijn grote thema's waar een integrale aanpak essentieel is. We willen onze samenwerking met de provincies op het gebied van waterveiligheid voortzetten en pakken deze nieuwe, grote maatschappelijke thema's uit de nota gezamenlijk op.

4.3 Aanpassingen

Geen inhoudelijke aanpassingen.

N.a.v. een aantal gerichte opmerkingen op de tekst is eronder in het blauw de Rijnlandse reactie aangegeven.

Hieronder ook nog een aantal gerichte opmerkingen op de tekst:

Blz 3:

Tekstueel: Er staan onder de figuur "onderstaande figuur", moet "bovenstaande figuur" zijn

[aangepast](#)

Blz 5:

Tekstueel: er staat op de eerste regel: "Waterveiligheid is een van de vier kerntaak van.." moet "kerntaken" zijn.

[Aangepast](#)

Blz. 6 en 12:

"Optimale stelsel regionale keringen: We herzien de normen en het stelsel van waterkeringen"

Reactie: Het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen is een wettelijke taak van de provincies. Uiteraard doen we dat graag in overleg/samenwerking met Rijnland, zoals op blz. 23 is genoemd. (dit punt komt meerdere keren voor)

[aangepast](#)

Blz 6:

"We maken ons gebied weerbaar met goede ruimtelijke inrichting. Samen met onze omgeving zorgen we dat waterveiligheid een onderdeel is van de ruimtelijke inrichting" In de uitwerking missen we hier het onderdeel Meerlaagse veiligheid en de rol van de watertoets, om te zorgen dat we samen met de provincie en gemeente een goede afweging gaan en kunnen maken tussen Laag 1, 2 en 3. Op Blz 10 daarentegen is het wel heel mooi en goed verwoord onder het kopje Klimaat-adaptief bouwen : "Bij ontwikkelingen mag er dus geen extra risico op schade en slachtoffers ontstaan."

[We spreken niet meer over meerlaagseveiligheid omdat we zien dat dit niet alles omvatten meer is. We nemen wel degelijk de 3 lagen mee, maar met de thema's "water is leidend" en "de blauwe lens" willen we een nieuwe weg inslaan voor waterveiligheid in de ruimtelijke ordening.](#)

[De rol van de watertoets blijft, maar we willen dat waterveiligheid nog eerder een onderdeel is van het gesprek. En niet een toets achteraf wanneer het plan in principe al vast staat.](#)

Blz 13:

Regionale keringen In 2018 is een nieuwe toetsingsronde voor de regionale keringen gestart. Wij leveren voor 1 januari 2024 de resultaten daarvan aan (mag zijn 1-1-2025)

[Aangepast](#)

Blz 13:

We hebben afgesproken met de provincies dat we in 2030 klaar zijn met het werk dat uit de vorige toetsingsronde kwam (2012). Vlg. art 2 lid 3 uitvoeringsbesluit moeten ook de afkeur keringen uit 2024 in 2030 voldoen)

[Hier zijn we nog over in gesprek omdat we weten dat dit niet haalbaar is met de nieuwe toetsingsronde en de nieuwe onderdelen \(zoals kunstwerken\).](#)

[Aangepast](#)

Blz. 18

Onder het kopje "Data op orde om continue toetsten mogelijk te maken" geeft Rijnland aan graag continue te willen toetsen. Het lijkt dat dit alleen geldt voor de regionale waterkeringen. Klopt dat? Of is het ook de wens om altijd op de hoogte te zijn van de actuele staat van de primaire waterkeringen?

[Voor de primaire keringen zijn we al redelijk ver. Daar bestaat het idee al dat we naar een continue toetsing gaan, na het BOI2023 is het plan om continue te toetsen.](#)

Blz 18:

Hier wordt gesproken over een gezamenlijk format waarmee uitgewisseld gaat worden. Om welk format gaat het hier eigenlijk: het format dat in 2030 verplicht is?

[Ja dit hebben waterschappen met elkaar afgesproken. We zijn hard bezig om dit uit te werken en te bewerkstelligen voor 2030.](#)

Blz 18:

Er wordt hier gesproken over Dashboard Regionale keringen. Ook andere waterschappen binnen provincies zijn hier mee bezig en ook tbv van de verantwoording toetsresultaten en richting de zorgplicht. Voor de tweede toetsronde willen we via WNL de resultaten/ data digitaal ontvangen/organiseren voor een beter (eigen) dashboard toetsresultaten. Op langere termijn is de wens van de provincie om zelf de dashboard te kunnen benaderen. Erg benieuwd wat de gedachten van Rijnland hierover zijn. Vanuit ons is er interesse de Dashboard een keer te mogen zien.

Het lijkt ons goed dat we uiteindelijk het dashboard ook kunnen gebruiken om resultaten te delen en ook data te ontvangen. We zijn nog in begin stadium van het dashboard maar deze verdere ontwikkelingen lijkt ons goede stappen voor het vervolg.

blz 19

Voor de regionale keringen vinden we de methode voor de primaire keringen te zwaar. Daarom willen we samen met andere waterschappen kijken hoe we onze zorgplicht invullen voor de regionale keringen. Conclusie: Te zwaar? Hier loopt thans nog het onderzoek van de ORK/STOWA naar. We zijn benieuwd hoe jullie precies in de discussie staan.

We willen graag handvaten voor de zorgplicht voor de regionale keringen. Maar de zorgplicht voor primaire keringen is relatief een zwaar instrumentarium voor de regionale keringen.

- met 12 verschillende onderwerpen
- De peerreview de waterschappen elk jaar met elkaar uitvoeren

Dat is ook de reden waarom het niet één op één is overgenomen voor de regionale keringen. Rijnland is betrokken binnen de ORK om te kijken of er een relatief lichtere versie opgezet kan worden.

Blz 19:

We zijn benieuwd naar de eerste resultaten Droogte monitor.

Zodra we de eerste resultaten hebben zullen we deze met u delen.

Blz 23

Overstromingsrisico's. We missen in de nota de aandacht voor overstromingsmodelleren, maken van scenario's en beschikbaar stellen voor landelijk gebruik

Aangepast, we benoemen nu ook de modellen en leggen dit kort uit.

Blz. 24:

Hier staat dat het niet noodzakelijk is extra geld te reserveren voor zeespiegelstijging omdat nog niet bekend is wat de nieuwe inzichten betekenen. Op blz. 32 en 33 wordt uitgelegd dat door zeespiegelstijging adaptieve maatregelen een steeds kortere levensduur hebben en dus steeds vaker opnieuw nodig zijn. In 7.15 staat dat er verschillende redenen zijn (waaronder klimaatverandering) om te onderzoeken of het strategisch is om de grond van de keringen en rondom de keringen in eigendom te krijgen. Zijn deze punten meegewogen bij de conclusie dat het nog niet noodzakelijk is extra geld te reserveren?

We willen een aantal onderwerp eerste onderzoeken voordat we hier middelen voor reserveren. De hoeveelheid en waarvoor we dit geld gaan reserveren is nog niet duidelijk. We willen eerst de onderzoeken afwachten voordat we hier geld aan koppelen. We wachten hiervoor op een aantal onderzoeken:

- Ons eigen onderzoek naar de haalbaarheid en nut en noodzaak voor
 - o Het uitbreiden van de beschermingszones
 - o het in bezit hebben van gronden van de regionale keringen
- Klimaatscenario's '23
- Kennisprogramma zeespiegelstijging.

Blz 24:

Hoe ziet No-regret Waterveiligheidsbeleid er precies uit? Wat bedoelen jullie hiermee?

Het gaat hierom om iets verder te kijken dan onze huidige situatie waarvoor we onze kernzone en beschermingszones hebben. Het gaat erom dat we met een blik in de "verre" toekomst alvast kijken. Een voorbeeld hiervan is:

Het toelaten van bijvoorbeeld gebouwen (niet een woning maar een hele woonwijk) op de kering terwijl we misschien wel een verbreding van de kering nodig gaan hebben in de toekomst.

Bij het toevoegen van economische waarden aan een polder bij een "minder robuuste" kering, kijken wat haalbaarheid is om deze kering wel robuust te krijgen.

Blz 24:

Onder kopje "eigen keringen". We zouden het heel interessant vinden om uit te zoeken welke bevoegdheden er zijn om toch ruimtelijke reserveringen te kunnen doen voor keringen waar het hoogheemraadschap geen eigendom van is. Weten jullie dat precies? Interessant om dat uit te zoeken!!

*LS: in Deltaprogramma Rijnmond – Drechtsteden is hier al onderzoek naar gedaan. Misschien interessant om via onze collega bij Provincie Zuid-Holland (Evert van der Meide) navraag bij te doen.

Ruimtelijke reservering mogen we nu ook doen. Naast onze kernzone (locatie waar de kering bevindt), hebben we ook beschermingszones. Deze zijn grotendeels van de tijd niet in eigendom van Rijnland. We moeten dan kijken of we onze beschermingszones moeten en kunnen vergroten. En of dit eenvoudiger te doen is als we eigenaar zijn van de grond.

Bedankt voor deze tip. Hier gaan we zeker naar kijken. Graag willen we op dit onderwerp de ervaringen van de provincie meenemen in ons eigen onderzoek.

Blz. 30 :

"De Omgevingswet zal 1 januari 2022 in werking treden" Reactie: Volgens de huidige planning treedt de Omgevingswet op 1 juli 2022 in werking.

*LS: zelfs 1 juli 2022 staat weer ter discussie...

Ja klopt dit is inderdaad achterhaald. Dit wordt aangepast

Blz 30

Met de komst van de omgevingswet zullen deze gebundeld worden in één omgevingsverordening. In de nieuwe omgevingsverordening zou het voldoen aan de normen door waterschappen kunnen veranderen van een inspanningsverplichting naar een resultaatverplichting. Dit kan serieuze consequenties hebben voor de manier waarop Rijnland nu beheert en onderhoud uitvoert. De resultaatsverplichtingen zijn in de ZHOV inmiddels gekoppeld aan de termijnen van het uitvoeringsbesluit (aanleg en verbetering).

In de tijd van het schrijven was er nog een discussie over of het een resultaatsverplichting ging worden of een inspanningsverplichting. Het is nu duidelijk geworden dat dit een resultaatsverplichting wordt met aantal voorwaarden waardoor de waterschappen niet afgerekend worden op het resultaat in de eerste jaren maar dat er ook gekeken wordt welke inspanning het waterschap levert.

Wordt aangepast

Blz. 31 :

Bijlage 3 lijkt wat gedateerd. Er staat dat voor de klimaatscenario's wordt uitgegaan van KNMI'14 scenario's omdat het Klimaatsignaal'21 nog niet beschikbaar zou zijn, maar in de hoofdtekst op blz. 7 wordt wel gerefereerd aan het Klimaatsignaal'21 dat inmiddels dus is gepubliceerd.

Dit wordt aangepast. Maar het klimaatscenario KNMI '14 is nog steeds van toepassing. Hiermee rekenen we en niet met het klimaatsignaal'21. In 2023 verwacht het KNMI met nieuwe klimaatscenario's te komen.

Blz 31:

De genoemde scenario's kloppen volgens ons niet. G = gematigd en laag en W = Warm en hoog. Volgens mij zijn Gh en GL relatieve lage scenario's. Hier zijn volgens ons de scenario's verkeerd geïnterpreteerd.

Is aangepast.

Blz. 32

Opgemerkt wordt dat het boezempeil zeer waarschijnlijk moet worden verhoogd om bij stijgende zeespiegel spuien mogelijk te houden. Hoe moet dat gezien worden in relatie tot blz. 15 waar staat dat Rijnland voorlopig vasthoudt aan vastgestelde boezem- en polderpeilen?

In bijlage 3 staat het woord: uiteindelijk. We hebben het hier dan over een zeespiegelstijging meer dan 1,0 meter, dat is over 100 jaar of meer. We beheren en versterken onze regionale keringen voor een periode van 20 a 50 jaar. Hierdoor hoeven we nu nog geen rekening houden met een stijgend boezempeil. En dit is ook in afwachting van het nieuwe klimaatscenario's'23 en de resultaten van het Kennisprogramma zeespiegelstijging waar o.a. gekeken wordt naar de impact van zeespiegelstijging op de regionale systemen.

Blz. 35

De genoemde norm van 1:30.000 per jaar voor dijktraject 14-1 is de signaleringswaarde. De ondergrens voor dit traject is 1:10.000 per jaar.

Klopt, dit nemen we nu ook zo op.

Bij deze doen we meteen de uitnodiging om wat meer op structurele basis in overleg te treden, om te zorgen dat we goed met elkaar in gesprek blijven over de punten/acties die we hierboven hebben benoemd, maar ook over de afstemming tussen jullie nota waterveiligheid/WBP en onze regionale waterprogramma's.

We kijken uit naar onze verdere samenwerking.